Ч. 234 (13.473). Львів, четвер 7. вересня 1933 Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

ГОСПОДАРСЬКІ РЕШЕТА.

Луцьк, 2. вересня 1933.

I.

Перестаємо вже дивуватися. Адже живемо в часах, коли льоґіка, цифри й факти перестали бути доказовими засобами.

У даному випадку кажемо про господарські справи на Волині. Робота в цій площині дуже добре ілюструється приповідкою „черпати воду решетом". Решето працює з шумом і гомоном. Коли нічого не вичерпує, його заміняють другим решетом. Радісна творчість йде, решета міняються, а посудина порожня.

Волинські господарські решета — ріжних форм і конструкцій: соймикові аґрономічні секції, реґіональні ради, всякого роду „кулка" штучні кооперативи й т. д. Лише їм признається силу та здібність вичерпати добробут для населення з економічної саламахи.

Коли ж українські маси, що вже ледви тримаються на ногах, хочуть бодай щонебудь зачерпнути своїм власним ведром чи глечиком: кооперативою, молочарнею, аґрікультурною орґанізацією, то ці їхні засоби відкидають як такі, що загрожують спокоєві та безпеці.

Решето — альфа та омеґа всього.

II.

На Волині прибула ще одна господарська установа — рільна палата, що має своїм завданням унормувати й підняти рільництво хліборобського населення, 90 відсотків якого складають українці.

Статут палати передбачує третину радних від хліборобських орґанізацій. Українці мали право думати, що в рільній палаті матимуть своїх представників, вибраних своїми орґанізаціями, себто, що рільна палата не буде черговим рідиньким решетом. І тим більше, що в статуті не сказано, що радними можуть бути лише представники польських орґанізацій, чи — що не повинно в ній бути представників від орґанізацій українських.

Про це бодай казала волинякам практика Галичини, де до рільної палати допущені представники „Сільського Господаря". Та на Волині інакше.

В моменті орґанізування рільної палати почався орґанізаційний рух серед українських хліборобів у напрямі створення філій „Сільського Господаря". Селяни-хлібороби хотіли таким чином узяти участь у будівництві свого господарського життя на терені рільної палати. Але заснованих філій „С. Г." у Володимирі й Дубні влада не зареєструвала.

Істнуючі філії у Луцьку й Кремянці своєчасно зголосилися до орґанізаційного апарату рільної палати з домаганням приділити їм відповідне представництво. Та дарма. Навіть не одержали відповіді.

Виходить, що й на терені рільної палати є єдино допустимими „казьонні" решета. За українську хліборобську масу мають черпати їм живу воду добробуту добрі сусіди.

Поступ хіба в тому, що, щоби заткнути дірки в решеті, самі вибрали „своїх" українців від польських орґанізацій.

Традиційно, але зовсім несеріозно й нерозумно. Подібні „представники" українських мас завжди були й тепер є не творчими чинниками, а манекінами для заповнення порожних стільців. Цим вони були й є і в громадських (ґмінних) урядах, і у соймиках, і в ріжних касах. Цим будуть і в рільній палаті.

А значить, і наслідки можуть бути лише такі самі, які були й досі по інших решетах. Бо подібних „представників" маси не визнають і їхню „роботу" вважають за роботу чужу.

Як бачимо, політичні чинники, що весь час працювали на Волині діравими решетами, вже штовхнули й рільну палату на невластиву дорогу. Вислідн праці вже згори можна передбачити: решето буде працювати, а в решеті нічого не буде.

Така то сумна волинська дійсність: ні льоґіка, ні цифри, ні досвід попередніх років нічого не можуть вдіяти.

Ми все твердимо, що без широкої ініціятиви й самоорґанізації українського населення „казьонні" решета надармо будуть черпати воду. Найближчі роки ще раз докажуть, що ми маємо слушність.

Senex.

Україна -- невральґічна точка.

Найповажніший швайцарський денник „Журналь де Женев" приносить дня 26-го серпня передовицю під вище наведеним заголовком. Її автор, як бачимо з початкових букв, П. Е. Б. — П. Е. Бріке довголітній співробітник і кореспондент „Ж. де Ж." з Канади, дуже добре ознайомлений з нашою справою і російською політикою. Його статтю передруковуємо в перекладі.

СПАДКОЄМЦІ ЦАРСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ.

Спадкоємці царського імперіялізму Совіти вміли використати згоду між усіми росіянами щодо одної життєвої справи: якомога повних кордонів колишньої імперії. Колись поневолені народи, яких пута розірвала або скинула революція, підпали один за одним під московську владу. Оминули цієї долі тільки ті, що дісталися під опіку Союзних держав.

Найзавзятіша та найбагатша із наново підбитих земель — Україна. Тому Кремлін рішив перш за все захопити цю добичу.

Він не пробував за прикладом давніх часів розлущити українську націю. Навпаки: заходив весною і признав їй якнайширшу автономію... щодо мови. Театри та преса могли вживати рідної мови. Повстала навіть окрема, але... федераційна республика. Правда, що вона звязана від голови до ніг — її уряд не може витратити ні сотика і не може видрукувати ніодної сторінки без згоди Москви. А всеж Совіти рахували на моральний ефект. Вони сперлися на український муністичній партії яка як сподівалися зможе зобольшевізувати маси, тим лекше, що комуністичну евангелію можна було свобідно поширювати українською мовою.

НЕВДАЧІ І ПОМСТА.

Ці зусилля соромно провалилися. „Українська комуністична партія" попала внедовзі у конфлікт з Москвою і на розказ центальної влади її розвязали. Її членів засилали та розстрілювали. Повстала нова орґанізація „Комуністична партія большевиків України", де український елемент сильно обмежили. Малий успіх цієї партії доказують такі цифри: майже 70% всіх комуністів на Україні це бюрократи насланії з Росії і радянська адміністрація не має в своєму складі ніколи більш як 11% українців. Отже чи можна говорити про „Українську республику"?

Москва хотіла головно зєднати собі інтеліґенцію. Але концесії для свободи мови не були концесіями для свободи преси. У цій точці, як і в обороні своєї свободи, інтеліґенція не пішла на уступки. Вона не захиталася перед найбільшими небезпеками і це один із найшляхотніших листків слави України. Совіти пригнітили інтеліґенцію немилосерно. Велитенський процес у Харкові (у березні 1930), попереджений ріжними іншими, обвинувачував 45 інтеліґентів, що вони створили „орґанізацію для визволення України" і були у змові, щоби відорвати Україну від Радянського Союзу. Цей театральний процес ведений з демагогічною метою скінчився засудами на заслання і вязницю, бо мав він до діла з визначними одиницями. Зате з дрібною інтеліґенцією повелися жорстокіше, за оден місяць харківський трибунал видав 1500 смертних присудів.

НАСТУП НА ЦЕРКВУ І СЕЛО.

Наслідки були замітні скоро. Харківський „Комуніст" писав уже 19. травня 1931 р., що на Україні 20.000 шкіл залишилося без учителів. Почали туди насилати майже неграмотних комуністів, з яких багато не знало української мови. Останній глухий куток — церкву теж поставили під обвинувачення, що вона звязана зі „Спілкою визволення України". Митрополита Липківського і ріжних епископів заслали на Соловецькі острови, страшну каторгу на Білому Морі.

Та цим не закінчився хресний шлях України. 85% її населення це селяни; ці селяни ще більш як російські привязані до свого клаптика землі, до тієї власности, яку так ненавидять комуністи. Вони нераз зустрічали кулами тих, що приїзжали забирати їм збіжа і громадянська війна там не переводилася. Колективізація села на Радянській Україні, проголошена декретом разом із пляном пятилітки, була безпосереднім ударом спрямованим на українське господарство та українську національність. Можна навіть поставити собі питання, чи у Кремліні не вигадали колективних господарств з метою зашахувати та скомунізувати Україну.

НЕМИЛОСЕРНИЙ УДАР.

„Колгози" були для України катастрофою. Пасивний спротив селян довів до того, що скількість худоби і зерна на засів почала страшно зменшуватися. Хліборобський страйк істрував на всій території Радянського Союзу, але ніде не прибрав він розмірів національної боротьби як на Україні. Совітська влада почувала себе загрожена у своєму найживішому ділі саме тоді, коли вона мусіла якнайбільше трубіти про успіхи пятилітки за кордоном. Тому вона вдарила Україну немилосерно. Вона почала її денаціоналізувати і вивозила цілі села на Кубань, Сибір і до північної Росії. Канал Нева — Біле Море, що саме його закінчили, перекопаний головно руками українських засланців. На самій Україні пропорція українського елементу зменшилася штучно наслідком імпортованих робітників і терору, масових арештувань, розстрілів. Коли зовсім природно прийшов нарешті голод, Совіти дали йому волю погуляти у цьому шпихлірі Росії.

РЕЖІМ НА ШТИКАХ.

Совітська система федеративних республик замилює очі. Наново підбиті нею краї використовує вона для своєї московської території і досить численної армії. Ця система довела до депопуляції і руїни інших провінцій. Українські комуністи, ще з деяким патріотизмом, почали врешті здавати собі з цього справу. Скрипник один із провідників Радянської України, скінчив самогубством. Тому можна сказати, що совітський режім опирається нині в Україні тільки на Г. П. У. і на штиках; самі комуністи звернулися проти нього.

Для Москви ця ситуація — критична у мент, коли скрізь голодують, коли голод дезиткує державу від румунського кордону до Уралю та Кавказу навіть до Сибіру. Коли вибухнув

би бунт, армія розсіяна на величезнім просторі, може бути знищена частинками у жорстокій партизанщині. Ключ ситуації тримає у своїх руках очевидячки Україна.

МЕТА ПОЛІТИЧНИХ ПАКТІВ.

Саме з погляду тих тривожних перспектив треба дивитися на закордонну політику Совітів та її оцінювати. Низка пактів про неагресію, які вони підписали з усіма своїми західними сусідами, має виключно на меті розвязати їм руки, щоби лекше душити свої жертви, головно свою невральгічну точку — Україну. Головно порозуміння з Варшавою хоче зобовязати Польщу до повної невтральности на західнім кордоні, де живуть українці, саме тоді, коли голод і червоне насильство шаліють на Радянській Україні.

Цього літа 1933 року, літа голоду, Україна лишається невральгічною точкою Европи. Довкола неї завязуються політичні інтриги та мудрі обрахунки, тоді як на родючій землі вмирають сотнями тисяч виголоднілі селяни. І Сталін затривожений передає одному із керманичів Г. П. У. Акулові довірочні уповноваження. Терор вдарить новим червоним буруном по Україні.

Конґрес праці — а не фрази.

Всенаціональний податок на виконання національного бюджету. — Проти псевдореволюційної фразеольоґічної площини Всеукраїнського конґресу.

(Дискусійна стаття.)

З хаосу датків на громадські цілі й хаосу цілей, що потребують грошей, єдиний вихід такий, щоби створити власне **національне господарство.** Не можна безконечно шарпати громадянство та народ і збирати сьогодні на безробітних, завтра на будову театру, післязавтра на українських інвалідів, а в чергові дні на „Просвіту“, „Рідну Школу“, на письменників, на пресовий фонд, на вибори, на воєнні могили і т. д. і т. д. У новоствореному національному центрі мусять бути відпоручники, відповідальні за поодинокі реферати, за поодинокі ділянки громадської праці — і фонди, ту працю вможливлюючі. Ті люди у взаємному порозумінню мусять скласти бюджет і в його рямцях накласти та стягати національний податок, — один, але загальний, який покривав би всі видатки на всі передбачені цілі.

Це не значить, що нарід, обтяжений податками в користь тих держав, в яких живе, зможе задовольнити всі власні потреби і вимоги. А всеж, про всі потреби буде бодай знати, вартість і значіння кожної обговорить через своїх делеґатів і максимум їх задовольнить. Не буде сучасного напівдикунського стану, коли наші люди гинуть, наші справи валяться не через нашу бідність, не через нашу неохоту, а виключно лише через **відсутність елементарної орґанізації,** яку повинна мати кожна елементарна спільнота людей.

Нікому не залежить на параді, лише на практичному ділі. Тому помиляються люди, які говорючи про скликання Всеукраїнського Національного Конґресу, думають і звертають увагу **на парадно-показну** сторону справи. „Ах, це тяжка, неможлива справа“ Таж нпр. Конґрес **примушений** буде висловитися з приводу політичного режіму всіх чужонаціональних держав, де живе український нарід. А це поведе до того, що на нього не зможуть приїхати делеґати з відповідних держав. Колиж не висловиться, то виступлять з нього націоналісти і т. д.“ Словом, починається картина така знайома нам із недавніх сумних часів 1917—1919 р. р., коли, щоб зробити приємність комусь, масі, юрбі, гарній фразі, тільки не ділу, наші вожди тратили голову, переставали бути собою, аби хтось не сказав, що вони замало революційні, чи замало рішучі, чи когось не переплюнули. Пригадуються часи, коли Винниченко, віздижаючи з Директорією до Київа, не думав про те, як залізною рукою привернути на Україні лад, лише про те, як скласти відозву (що її за дві години змиє дощ), щоби вдоволити когось, або щось, щоби в ній було не менше демаґоґії та порожних обіцянок, ніж у більшовиків. Пригадуються часи, коли в 1919 р., один із кабінетів УНР настирливо проголошував, що він неодмінно і не інакше як за трудові ради, (щоб не правіше від більшовиків!) в той час, коли нарід і ситуація вимагали лише твердого порядку, набоїв, ліків та чобіт для війська.

Треба сказати, що хоча нині часи мало подібні до 1917—19 р. р., але в повітрі відчувається та сама психольоґія; про дійсну реальну ситуацію українського народу все ще досить мало говориться, але головний наголос кладеться на голосну фразу і на революційну формулу. Боже борони сказати ясно і твердо, що під більшовиками Україна терпить **в найбільшій** мірі, — треба неодмінно згадати і інші держави.

Отже у такій великій справі, як скликання світового українського конґресу треба відразу застерегтись проти нездорової атмосфери нещирої і силуваної революційности і проти проголошування бомбастичних фраз для самих фраз, тому, що „так лицює“. Мусимо бути наскрізь діловими, мусимо сказати, що Конґрес скликаємо не для когось, а для себе, **для власної самоорґанізації.** Це, на нашу думку, має бути **головною** ціллю першого Всеукраїнського Конґресу. Бо політичні заяви, так би мовити, для світу робились і робляться у нас майже що тижня; це робила і робить Парляментарна Репрезентація у Польщі, її репрезентанти у Женеві і взагалі за кордоном, преса, політичні підсудні у процесах. Але всі ці заяви лише тоді наберуть реальної сили, коли вони будуть **виходити** з реальної сили. І ось першим і основним завданням Конґресу повинна стати — **внутрішня самоорґанізація світового українства,** скріплення себе з середини, „ґенеральний перегляд“ своїх рядів і аж потім зовнішні виступи, — і то не ради самих виступів, а лише у випадках дійсної і реальної потреби. Бо Всеукраїнський Національний Конґрес і його орґани будуть чинниками наскрізь відповідальними. Кажуть, — що кіт може дряпати дуже часто, але лев вживає кігтів лише у випадках дійсної потреби.

Щож конкретно Всеукраїнський Світовий Конґрес, а по ньому Всеукраїнський Провід малиб до роботи?

В. П.

Галицька болячка.

III.

Безосновні закиди та інсинуації „Землі і Волі“. — Питання природної смерти москвофільства. — Три типи передвоєнних священиків-москвофілів і теперішня їхня праця серед народу.

Редактори „Землі і Волі“ у двох числах (33, 34) підсувають мені з приводу статті „Галицьке москвофільство і Талерґоф“ низку безосновних закидів та інсинуацій. Ось закидають мені авторство статті „Глум з Талерґофу“, хоч висловлені в цій статті думки є дещо відмінні від моїх у талерґофській справі. Це тільки редактори „Землі і Волі“ перечать самі собі. Ось висловлюють зовсім відмінні думки на мою статтю „Гал. москвофільство і Талерґоф“ у передовицях „Землі і Волі“ чч. 30. і 31.

„Земля і Воля“ (ч. 33) після вичислення — за її думку — всіх найповажніших і найсильніших арґументів із статті „Гал. москвофільство і Талерґоф“ пише, що ці „арґументи в користь того, що Талерґоф є українським, привів М. Андрусяк у „Ділі“ не як власні виводи, але повторив їх за старими брехунами з українських партій“. Хай-же редактори „З. і В.“ заглянуть до „Талергофск-ого Альманах-у“ (вип. I., ст. 165—173), а там найдуть взятий з перемиського „Українського Голосу“ (1923, чч. 50—51) спомин українського священика Інокентія Рудавського „Із кровавих днів“ з приміткою редакції „Т. А.“, що цей опис оснований „на достовѣрнѣйшихъ свидѣтельскихъ показаніяхъ“; на цей опис, оповіщений згодом у „Неділі“, покликуюся і я; заходить тепер питання, чому редактори „Талергофск-ого Альманах-у“ д-р Ю. Яворський, коли передруковував з „Українського Голосу“ опис Рудавського, не засягнув про нього думки у премудрих редакторів „Землі і Волі“.

Щоб оцінити, чи хтось „повторяє безкритично видумки старих“, треба самому без злоби, критично й безсторонньо глядіти на все та завчитися, на чому полягає автентичність документу. Тоді зможете, панове, розріжнити, який матеріял у „Тал. Альманаху“ подає певні факти, а який ні.

Далі „З. і В.“ подає в знаках наведення, ніби то слова з моєї статті, що галичани „мали можність переконатися, що москаль то зовсім

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. ВЕРЕСНЯ 1933.

С. ГАЙДУЧОК.

По гуцульських бездоріжях.

Мандрівкою пахне нам.
Та вже Франко сказав:
Погода в вандрівці великая річ!
„Єли гори окриються мглами. —
Нічо не ввидиш!“

Два дні погоди у Львові й оптимізмом повіяло на душі.

I.

В перших днях липня темна ніч перекидає нас в Кути. Простого получення залізницею все таки нема. Румуни вміють торгуватися, а залізничий дворець сиротою чи не два роки стоїть. Містечко повне сонця й контрастів. Вючний кінь і мотор. Гуцульські постоли та лякерки. Емальований, а то й бляшаний горнець. Напроти нього мягко писані глиняні посудини Бронкевича. Очей від них не відірвеш. „Слава Ісусу“ і ломане „Дзінь добри“. Сніг на полонинах тай морелеві дерева.

Авто, а по яких десять кільометрах придорізна таблиця „Droga dla pieszych i zwierząt“. А де дальше за Устеріками таблички місцевого змісту: „Za tę drogę nikt nie odpowiada“.

Нас це не стримує. Тягнемо здовж Черемоша — йому на стрічу й писанія та мережанія на новій Гуцулії, що спішить на торг у Кути. З часом переконалися ми, що хіба дорога для нас була але навіть не для звірини

— І щож возьмете за це дерево? — питаюсь гуцула, що двигає на плечах з 30 кг. рубанців.

— Може буде з 60 ґрошів — відповідає.

А там і хлопчина несе те саме. Але більш десяти сотиків не возьме.

І згадується:

І більшої нужди шукати дармо.
Ех, нужда зовсім той люд забє.

Та мабуть помилився поет, бо гуцул витревалий, як його кінь. Перестав пити, вже й багато з них не курить навіть як просити: „Закуріть собі“.

Кажуть, що й довги сплачують. Вчаться думати про завтра. Коби тільки більше опіки своїх таки людей!

А Черемош? — Пожовк з утоми своїми водами.

Стільки днів приходилося йому маси вод і злив нести на собі, розливати по зарінках, що вже трохи присмирнів. Вслухуємося в його шуми, вдивляємося в крутіжі, дивуємося силі кучерявих филь, ідемо і не відриваємо від нього і його долини очей.

Забіліло Сокільське своїми стінами, закосичилося зеленю і гордо глядить на гнів Черемоша. Реве він і піниться. Перебоєм іде на стіни, а там вже гадюкою викрутився і втікає на спокійніше місце. Відотхнути хоче. Бо тяжку працю має: скаче по гребенистих скелях, оббиває боки до прибережних скал — віками він їх гриз — та втікає дальше, аби самому у власних крутіжах не втопитися, мовляв, словами Франка:

„Стрімголов зо скал в безодню валиться,
Так вже той порядок его наколов,
Що вал би сам в собі втопиться“.

Всеж опамятується.

І сикавка цим разом ширшою лентою з гуком спадає йому на поміч.

Даром шукатиб за памятковим обеліском, що стояв на скелях Сокільського. Минулого року я його не застав. Сліду по ньому стільки, що один граняк з підстави валяється при дорозі.

Тревалою знимкою запало нам Сокільське на плиту душі, посіріло небо, а з тим в полудне свіжий дощ.

Чай на гуцульській приспі, контроля документів граничником тай мало потішаючі вісти про дорогу.

Вже не вертаємось, час до часу мокнемо. Ґруні притемніли. Деиде блиснуть скелистими бовдурами, то грозять скинути їх нам навдогін.

Наглядно бачимо, що ніхто не відповідає за дорогу. З поспіхом витягаємо ноги з грязюки, заки впхали по коліна. Не дивно: місцями цілі ґруні зїхали на дорогу, або Черемош ірвав її, немов кепський дентист ясна.

Дивуються мої „великі“ (хотять бути конче дорослими), що по правді Черемош вівка границя. По румунському боці та сама будова церков, що й у нас, ті самі оседки, ба й ноша не ріжниться нічим.

Дає їм то багато до думання.

В Ростоках порожна хата зависла над Черемошом. Землю спід неї він вспів уже в попередній повені вигорнути. Вдоволився тим, трошки відступив і ми перейшли колишньою дорогою. А де далі мотали ґрунками то вниз, то вверх і вийшли на дорогу до Білоберізки. Тут станули.

(Продовження буде)

що іншого": тимчасом я пишу: „галичани мали змогу в часі окупації пізнати ріжницю між собою і „русскими" зпід Москви". Та не тільки вислови, але й думки інсинуують мені редактори „Землі і Волі"; де я в статті „Гал. москвофільство і Талергоф" роблю „заключення, що вистарчить відібрати галицьким москвофілам можність користання з талергофських свят, а москвофільство згине природною смертю?" Кінцевий висновок моїх міркувань у статті „Гал. москвофільство і Талергоф" був такий: „Ніколи ми не зліквідуємо москвофільства в Галичині, коли будемо оминати москвофілів, а не будемо старатися їх освідомити".

Наведені приклади закидів та інсинуацій „З. і В." і їх опрокинення вистануть для виказання їх неслушности; не думаю більше полемізувати з редакторами „З. і В.", що кермуються все партійною злобою. Одначе коли вже самі натякають про природну смерть москвофільства, то чомуж не маємо застановитися над тим, чи є які обяви гієї смерти.

Очевидно, значний відсоток передвоєнного москвофільства, головно його ідейна частина, станула на українському національному ґрунті. Знаю священика-талергофця, рухливого передвоєнного москвофільського робітника. Він тепер діяльний український діяч, та заявив отверто передімною: „Після українсько-польської війни ніяк не можна вважати українства польською інтригою, як це твердили т. зв. галицькі твердоруси перед війною і тепер уважаю найбільшим злочином супроти свого народу належати до москвофільської партії". Інший старенький священик-талергофець, хоч ще не позбувся свого старого світогляду, всеж таки з одушевленням згадує часи української визвольної війни. „Ви молоді переконали нас, старих, — висловлюється нераз — коли ви без чужої помочі створили власну армію". Він, зберігаючи свій старий світогляд, старається виконувати свої душпастирські обовязки як слід: серед своїх парохіян не кирилить, а навпаки: старається всіх приєднати для української національної церкви. Під цим оглядом може цей священик бути зразком для неодного, здавалось би, національно свідомого священика.

Ще згадаю про одного типа зпоміж священиків. Це — москвофіл, що завдяки своїм родинним звязкам з поляками не терпів у Талергофі; діти його ходили, або ще ходять до українських шкіл, а він сам не вилазить наверх зі своїм москвофільством та вдає прихильника українського національного табору навіть тоді, коли в його хаті гостить тільки один національно свідомий українець. Він, відпекуючись перед вами всяких звязків з кирилличим москвофільським рухом у своїй парохії, на ділі піддержує цей рух проти живої народохосенної праці своїх ідейних парохіян; коли сьогодні доходять з його села вістки про знищення талергофського памятника, то моральним виновником цього є сам парох, що замісць учити своїх парохіян взаїмної любови — підсичує серед них роздор.

Д-р Микола Андрусяк.

Боронїть прав української мови навчання в школах!

Про можливість рекурсів у випадках, коли не минуло 7 літ від останнього вирішення.

На численні запити, як поводитись у випадках, коли Шк. Кураторія пришле відмовне рішення у справі переміни польської чи утраквістичної школи на українську, покликуючись, що в даному випадку від останнього правосильного рішення про мову навчання в даній школі не минуло 7 літ, подаємо отсим такі пояснення:

Якщо від останнього правильного вирішення шкільної влади про мову навчання в якійсь школі дійсно не минуло ще 7 літ, в такому випадку рекурс до міністерства був би мабуть безвиглядний, бо розпорядок Президента з 29. листопада 1930 (Д. З. Р. П. ч. 82. поз. 644) постановляє, що скорше **змінити** мови навчання не можна, як після 7-ми літ від останньої **зміни.** Отже н. пр. якщо Кураторія ЛШО. рішенням з 25. червня 1927. змінила в якійсь школі українську мову навчання на утраквістичний виклад, а батьки проти того рішення своечасно не внесли рекурсу до міністерства освіти, то зміна мови навчання може наступити тільки аж в 1934-35 році. Щоби в 1934-35 році могла шкільна влада змінити в тій школі утраквістичний виклад на українську мову навчання, треба би перевести шкільний плебісцит за українською школою в 1933 р., отже найдальше до кінця грудня 1933. р. доручити приналежному шкільному інспекторові шк. деклярації за українською мовою навчання. Це тому, бо шкільна влада стоїть на становищі, що під увагу береться фактичний стан дітей в даному часі а не на кілька літ взад (в міжчасі можуть зайти великі зміни).

Та буває, що від рішень Кураторії ЛШО. внесли батьки рекурс до міністерства освіти і не одержали відповіди і такої відповіди не оголошено в громаді, а тим самим на випадок відмови батьки не мали змоги дальше обороняти прав української мови навчання шляхом скарги до Найвищого Трибуналу. Бували також випадки, що Кураторія ЛШО. після вирішення зміни української мови навчання на утраквістичний виклад (н. пр. з нагоди злучення української і польської школи в одну школу) в 2 або 3 роки пізніше при якійсь нагоді повторяє це своє вирішення й у відмовному ореченні на внесені деклярації за українською мовою навчання покликується на це **друге** вирішення. Очевидно, такий мотив є протизаконний, бо правосильне рішення є **перше,** а від нього в даному випадку минуло 7 літ.

В усіх тих і тим подібних випадках повинні батьки вносити своечасно рекурси до міністерства освіти через приналежну шкільну кураторію, а відписи текстів відмовних рішень і рекурсів пересилати до Правної Оборони при Головній Управі Рідної Школи. В сумнівних випадках переслати негайно повний текст відмовного рішення враз з точними інформаціями до Правної Оборони при Головній Управі Рідної Школи", у Львові, вул. Словацького, ч. 14, а вона або сама виготовить рекурс, або напише що в даному випадку робити.

ПРАВНА ОБОРОНА
при головній Управі Рідної Школи.

З документів часу.

Starosta powiatowy
horodeński

Horodenka, dnia 24. sierpnia 1933.

Do
Wydziału Czytelni „Proświta"
na ręce Pana Łesia Łypczuka
w Targowicy.

Na zasadzie art. 16 i 24. prawa o stowarzyszeniach, wydanego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 27/10. 1932 Dz. U. R. P. Nr. 94. poz. 808, zawieszam działalność stowarzyszenia Czytelnia „Proświta" w Targowicy, której statut zalegalizowany został zarządzeniem Urzędu Wojewódzkiego Stanisławowskiego z dnia 28. czerwca 1931 Nr. B. P. 331/31., ponieważ stwierdzonem zostało, że działalność stowarzyszenia wykracza przeciwko obowiązującemu prawu i zagraża bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu.

W czasie przeprowadzonej przez mego delegata w dniu 21. sierpnia b. r. kontroli stowarzyszenia w myśl art. 15 powołanego prawa stwierdzono, że w czytelni tamtejszej znajdują się przeznaczone do rozpożyczenia wśród członków książki o treści, siejącej nienawiście narodowościowe, jak zakwestjonowana książka A. Kaszczenki „Sławni pobratymy" 1919 Wiedeń—Katerynosław, niewpisana do inwentarza bibljotecznego, w którym również rubrykі innych pozycji nie są wypełnione, jak 1, 12, 13, 15, 17, 18, i 22, co daje uzasadniony powód do przypuszczenia, że książki pod powyższemi numerami nie są również dozwolone do rozszerzania.

Wbrew postanowieniom art. 2 i 5 powołanego rozporządzenia należy do stowarzyszenia młodzież we wieku poniżej 18 lat, bez uprzedniego uzyskania zgody swych opiekunów, zapisana nie do ogólnego spisu członków, lecz do osobnego zeszytu, a członkowie stowarzyszenia „Kamenia"-ri" muszą należeć do czytelni „Proświty" za udzielenie pomieszczenia w tej czytelni.

Decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalna. — Równocześnie zarządzam w myśl art. 25 cyt. rozporządzenia zabezpieczenie ruchomego majątku stowarzyszenia.

Od niniejszej decyzji przysługuje prawo wniesienia odwołania do Pana Wojewody w Stanisławowie za mojem pośrednictwem w ciągu dni 14, licząc od dnia następującego po doręczeniu.

Starosta powiatowy.
Skrzyński mp.
(Skrzyński).

Гниє зерно на Радянській Україні.

Кореспондент московської „Правди" довідується, що на залізничій стації в Жмеринці находиться поверх 4 міліонів пудів збіжа. Коло 300 ваґонів, зісипані на відкриті льори і сяк-так прикриті. Зерно для 100 ваґонів лежить під голим небом. Збіже лежить на складах уже довго і гниє. В останньому часі стаційні управи домагалися 2.700 ваґонів на вантаження, але дістали тільки 627. Стаційні управи просять, щоби позволили їм зсипати збіже в ждальні салі та бюрові кімнати. Стація Дунаївці перестала приймати збіже, бо нема де зсипати. Не менше погано налаштований водний транспорт. На основі інформацій „Правди" із Ростова у пристанях долішнього Дону накопичилось 20.000 тон збіжа і вантаж на баржі йде дуже поволі. Нема людей до вантаження і нема на що вантажити. А тимчасом збіже марнується.

—o—

Проти відорвання України.

ПАРИЖ, 5. 9. ПТ. „Матен" повідомляє з Риму, що радянський амбасадор Хінчук пробуває там дальше і веде політичні розмови з італійськими політиками. Мусоліні, мовляв, інтервенював уже кілька разів у Берліні в справі загострення гітлерівської кампанії проти Радянщини, зокрема в справі піддержування акції, що має на меті відорвати Україну від Радянського Союзу. Амбасадор Хінчук хоче, щоби Мусоліні піднявся ролі посередника між Німеччиною і Радянщиною, причому Радянщина радо наблизилася би до Німеччини а навіть готова підписати з нею пакт про неаґресію. Такий пакт позволив би більшовикам занятися виключно внутрішніми справами, що в сучасний мент вибиваються на перший плян.

—o—

Італійсько-радянська приязнь.

Оголошено зміст італійсько-радянського пакту приязни, невтральности й неаґресії. Пакт містить зобовязання неаґресії та пошанування території, що находиться під суверенною владою контрагентів. Кожний з контрагентів обовязаний до невтральности на випадок, коли другу сторону заатаковано. Заатакування третьої держави одним із контрагентів дає право другому виповісти пакт. Особливо важні третій і четвертий артикул, що забороняють у всякій формі економічну аґресію, та обосторонне зобовязання не брати участи у політичних чи господарських переговорах, спрямованих проти одної із сторін. Пакт обовязує пять років. Ратифікаційні документи виміняють у Москві.

—o—

Австрія підносить голову.

ВІДЕНЬ, 5. 9. ПАТ. На вічу у Вайкерсдорфі канцлер Дольфус виголосив промову, в якій заявив, що головним завданням теперішнього курсу австрійського уряду вдержати самостійність і незалежність держави. Австрія не стерпить ніякого встрявання у свої внутрішні справи. Без тієї умовини не буде ніякого порозуміння. При цілій нашій енергії та рішучости ведемо всетаки політику не зачіпну, але оборонну.

В останіх місяцях Австрія осягнула багато успіхів, головно в господарській ділянці. Коли мала Австрія одержала 300 міліонів шілінгів позички, то Німеччина відповідно до своїх розмірів повинна би одержати вдесятеро стільки. Одначе не знаю, заявив канцлер, чи Німеччина ту позичку дістане. Говорю це на те, щоби освідомити собі, яким довірям користується Австрія за кордоном. В цілому світі здобула собі симпатію, почавши від Італії. У військовій ділянці здобула зміну постанов мирового трактату, яка уможливить нам вишколення молоді. Канцлер закінчив свою промову словами: Пересуньмо і підемо вперед!

Протикомуністична нагінка.

БЕРЛІН, 5. 9. ПАТ. Надходять все нові вістки про масові арештування серед комуністів на цілій території Німеччини. В Бохумі за протидержавну діяльність та образу Гітлера арештовано 10 осіб. У Вормсі та в околиці арештовано 44 особи за належення до тайної комуністичної орґанізації. Всіх інтерновано в концентраційному таборі. В Бремі придержано 64 особи за кольпортажу комуністичного часопису „Ді Варгайт", друкованого в Англії. Сконфісковано при тому 3 тисячі примірників часопису. Начальник поліції Офенбах звелів стріляти до кольпортерів, що тікають. Всіх комуністів, у яких знайдуть нелегальні знаки, інтернують в концентраційних таборах.

З церковних справ.

МОСКВОФІЛЬСЬКІ ІНТЕЛІГЕНТИ ПЕРЕХОДЯТЬ НА ПРАВОСЛАВІЯ!

З Ужгороду пишуть нам:

Цьогорічне свято Успення Матери Божої в Мукачеві мало дуже потішаючі і дуже сумні сторінки. Потішаючим є величезний навал народу з усіх сторін Підкарпаття на Чернечу Гору і дотепер нечуване число учасників у св. Причастю, яке піднеслося до 11.120. З другого боку дуже сумною подією того дня було те, що на лівій стороні Латориці, в церкві сербського православного епископа Дамаскина, титулом оборони „русскости“ дійсно перейшло на православія 24 „русских“. Є між ними 7 „русских“ учителів, а решта прийшла з рядів „русских“ студентів, „возрожденців“.

До цього прилюдного відступства дійшло після довгих приготувань „русских“ агітаторів, які ходили по селах та вживали до того також друкованого слова. Довгий час не могли вони стягнути відповідного числа готових до відступства, яке задумали зааранжувати на широку скалю, як велике „свято русских“, тому речинець того „масового переходу“ пересували з дня на день, з тижня на тиждень. Вкінці стягнули таки 24 молодих людей, які заявили перед сербським епископом Дамаскином прилюдно, що зривають з греко-кат. вірою і переходять на „русское“ православія.

Це знову одна картина нашої трагедії, і то не тільки релігійної, але й національної. Останній подвиг тутешніх „русских“ інтелігентів ще раз наглядно виявив, що замотеличені москвофільською дурійкою інтелігенти ідентифікують свою „русскість“ із православіям та однаково легко відрікаються рідної мови, як і греко-кат. церкви, в якій виховалися і зросли не тільки вони, але також їх батьки, діди і прадіди.

ЗА РИМО-КАТ. ЕПИСКОПСТВО У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Східно-галицькі поляки добиваються від якогось часу створення ще одного римо-кат. епископства на нашій території. Ці заходи поновили вони особливо після того, як у пресі появилися чутки про недалеке креування греко-кат. епископства на Лемківщині. Як місця осідку нового римо-кат. епископства називають міста Станиславів і Тернопіль, при чому польські пресові органи в обох тих містах розписуються широко про потребу того епископства саме в їх місті.

НЕВЖЕ ПЕРЕСУНЕННЯ У ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ В ПОЛЬЩІ?

„Іл. Курєр Цодзєнни“ подає, що на Волині ходять чутки, немов-то митрополит православної церкви в Польщі Діонізій має уступити, а його місце заняв би поліський архиепископ Олексій. Мав би також уступити кремянецький єпископ Симон, так, що одиноким православним епископом на Волині лишився би еп. Полікарп у Луцьку. У звязку з тим православна конзисторія булаб перенесена з Кремянця до Луцька.

На протестаційному фронті.

ПРОТЕСТ ГРОМАДЯН ЯМНОГО.

Ми дістали такий зворушливий селянський протест до поміщення:

Ми, нижче підписані громадяни села Ямного в надвірнянському повіті, прилюдно заявляємо, що слідує: Знаючи про страхіття страждань наших зазбручанських братів у московській каторзі, знаючи про чортівські заміри більшовицького ката голодом і нуждою винищити живий багатоміліоновий український нарід і на все загарбати у свої ненаситні руки родючу українську землю, — одноголосно протестуємо проти цього нечуваного нахабства і нечуваного злочину, якого досі не знає історія, і кличемо весь культурний, чогось досі надто байдужий світ вглянути в „культурне діло“ червоного азіята.

Рівночасно заявляємо, що гори наші замкнені для всякого роду комуністичних баламутів і симпатиків московської „рівноправности“. Таких панків гнати будемо з наших хат, бо від них пахне кровю наших мордованих Братів. А тим Братам нещасним, голодним і катованим, шлемо братній привіт і зазив гідно видержати в горю.

Прийміть, Брати придніпрянські, щире слово потіхи від ваших друзів, карпатських верховинців.

Ямне, 2. вересня 1933.

Слідує 198 підписів, зібраних протягом двох днів: 31. VIII. і 1. IX. 1933 р.

Проф. М. Грушевський осліп?

Від делегатів на Конгрес Істориків, що недавно закінчився у Варшаві, довідуємося, що **проф. Мих. Грушевський живе тепер у Москві в кімнаті на подобу пивниці у страшній нужді і правдоподібно осліп.** До сліпоти довело його по всій імовірности недоїдання і примусове життя у вогкій норі. Серед таких відносин не може бути, розуміється, й мови про продовжування проф. Грушевським його наукових праць, зокрема монументальної Історії України.

Арештування українців на Закарпатті.

Ужгородський „Карпаторусскій Голос“, що живе одним тільки цькуванням і нікчемними доносами на українців, повідомляє з нескриваною радістю, що ужгородська поліція арештувала двох молодих українців, а саме одного студента та урядовця Підкарпатського Банку Івана Романова (?). Арештовано їх, мовляв, за українську пропаганду серед учасників пластового зїзду в Геделе, а саме за поширювання листівок з мапою України, на якій було і Закарпаття.

Відновлена німецька армія.

ПАРИЖ, 5. 9. ПАТ. Як стверджує преса, конгрес національних соціялістів у Нірнберзі виказав, що Гітлер зреконструував німецьку армію, зложену з кількасот тисяч знаменито вишколених вояків, яку незалежно від Райхсвери можна змобілізувати до кількох днів.

—o—

Побили за гітлерівський прапор.

ДАНЦІҐ, 5. 9. ПАТ. Нині в 14. год. переходив вул. Лянгегассе відділ гітлерівських пробоєвиків із прапором. Один пробоєвик зажадав від дир. тут. відділу сосновецького т-ва копалень вугля Фр. Сульковського та представника „Іл. Курєра Цодз.“ в Данціґу Бельковського, які розмовляли на хідніку, щоби піднесли руку на знак поздоровлення прапору. Візвані відмовилися зробити це, тому, що вони чужинці. Тоді кількадцять пробоєвиків кинулося на Сульковського, вдарили в лице та копали. Сенат висловив жаль з приводу цієї події та вневнив, що поліція поробить заходи для покарання виновників.

ДИКТАТУРА В ЯПОНІЇ?

Льондонські часописи повідомляють із Токіо, що на засіданні японського кабінету, яке відбулося в понеділок, поставили м. ін. домагання національної диктатури. Цьому спротивився міністер фінансів, який заявився за вдержанням дотеперішнього уряду. Більшість не погоджується з міністром фінансів, тому сподіються, що при реконструкції теперішній міністер фінансів і міністр закорд. справ не ввійдуть до кабінету.

—o—

По широкому світі.

— До Юґославії вибирається 9. ц. м. прогулька польських парляментаристів, щоби звідати більші югославянські міста.

— Місто Торунь буде святкувати 24. ц. м. 700-ліття свого істнування.

— Півострів Фльориду навістив циклон.

— Довги Зл. Держав зросли 31. серпня ц. р. до висоти 23 міліярдів долярів.

— На партійному зїзді гітлєрівців у Нірнберзі було 2.500 випадків, у яких інтервеніювало ратункове поготівля.

— У болгарських міністерствах усунено з посад усі жінки, щоби зробити місце для мужчин.

— Над стейтом Тексас пройшов нічю на 5. вересня циклон, що заподіяв великі шкоди. Телеграфічна комунікація перервана.

— Стан здоровля Ґрея не поправився. Він в аґонії.

— У кількох словацьких селах дійшло до сутичок між жандармерією та селянами. Було 25 ранених.

— Д-р Еккенер покінчив переговори з бразилійським урядом у справі постійної комунікації цепелінами між Европою та Півд. Америкою.

—o—

Поліційні стріли на вічу.

ПАТ. повідомляє: Повітова управа Стронництва Людового на стопницький повіт, келецького воєвідства уладила під претекстом свята обжинків політичні збори під голим небом. Адміністраційна влада не дала дозволу на цю імпрезу, тому збори розвязано. Учасників візвали розійтися. З юрби, підбуреної агітаторами і послом Арашкевичем, почулися оклики проти уряду. Поліція взялася очищувати площу. Тоді поліцію обкидали камінням, а вона дала для перестороги сальву в повітря. Після того юрба розбіглася. З учасників зборів ніхто не потерпів, зате потурбованих камінням було кількох поліцаїв і пов. командант у Стопниці. Арештували кількох учасників, що авантурувалися та підбурювали, потім спокій вернувся.

—o—

Вилив Інду.

ЛЬОНДОН, 5. 8. ПАТ. На основі інформацій з Гайдерабад наглий вилив ріки Інду наробив шкоди на кілька міліонів фунтів. Вода залляла багато місцевостей, наслідком чого безліч людей осталось без даху над головою.

—o—

Вісти з Волині.

Рекурс основників „Родини“. Як відомо, волинський воєвідський уряд не зареєстрував клюбу „Родина“, що його заклали незалежні громадяни Луцька, мотивуючи своє рішення між іншим тим, що в Луцьку вже є споріднені організації, себто „Рідна Хата“. Члени основники внесли рекурс до міністерства внутрішніх справ. У рекурсі зазначили, що в Луцьку ні одної аналогічної української організації нема та що так звана „Рідна Хата“ істнує лише на папері. Доказом цього між іншим є те, що навіть свій льокаль порозадавала різним субльокаторам. Взагалі „Рідна Хата“ у змальованій картині уявляється як якесь темне кубло. Бракує лише для повної ілюстрації деяких фактів. Один час „Рідна Хата“ була закутком для газардової гри при участи альоголю. Затягли туди якось Л-ського хворого на цукрову хоробу. Програв він там біля 1.000 зол. Після одної такої гри і споживання відвезли його до шпиталю, де він по кількох днях помер. Другий українець, програвши там значну суму чужих грошей, відсидів 2 роки у вязниці за дефравдацію. Третій, теж програвши гроші, втратив посаду в одній самоуправній інституції. І така установа має репрезентувати українське громадянство?

Метаморфоза „просвітянських хат“. Певники робили багато шуму довкола кількох своїх „просвітянських хат ВУО“, рекламуючи їх як організації українські. Поволі „українська полуда“ злазить і „просвітянські хати“ виступають у своєму правдивому „утраквістичному вигляді“. „Укр. Нива“ (ч. 28—29) подає: 23 липня до с. Ожинин прибув здолбунівський староста і хор просв. хати відспівав декілька українських і *польських пісень*“. 16. липня співачка амат. гуртка просв. хати в с. Новородчицях після вистави й хору відспівала *по польськи: „Ґдыбым орлем был“*. 23. липня цю „хату“ відвідав староста і на його пропозицію і управа погодилася мати спільну домівку з *„кулкем млодзежи вейской“*. Оце правдива мета різних „рідних“ і „просвітянських хат“.

—o—

НОВИНКИ

— **У справі коедукації в Академічній гімназії у Л...** Дістаємо таку інформацію, з проханням

ням надрукувати її: „В звязку з вістками, які появилися в „Ділі“ в справі коедукації в тут. гімназії, дирекція вияснює, що досі не наспів іще дозвіл міністерства на коедукацію, так що дирекція приймає тільки подання й устні та письменні зголошення кандидаток до І-ої кляси. Речинець вступних іспитів подасть дирекція на таблиці в будинку і в пресі, вписи відбудуться безпосередньо по іспитах. Чому коедукація в перемиській гімназії була вирішена раніше, це річ шкільної влади. Д. Лукіянович, директор Академічної гімназії“.

— **Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові**, вул. Чарнецькогo 24, мав у місяці липні й серпні 30 катальогових чисел приросту до ч. 23940 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 23, історичні памятки 2, етнографія 8, різьба 1, фотографії 12, монети 31, печатка 1. Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Б., Завидович Р., проф. Кіт М., д-р Левицький В., Леськів Г., дир. Маньо В., Музичне Товариство ім. Лисенка у Львові, Мирон І., дир. Пшиправа, Пясецький А., Сениця П., Томичева, проф. Червак П. (збірка від учеників) та Яндь І. Управа складає всім за це щиру подяку. Відвідувачів було 123, в тім три шкільні прогульки. — **Управа Музею НТШ.**

— **Спілка українських лісівників у ЧСР.** Заснована 1923 р. як професійна організація обєднує українських інжинірів лісівників і має 93 членів, які перебувають в ріжних частинах світа, не лише в Европі, але й за океаном. Спілка входить до Союзу організацій українських інжинірів на еміграції. Голова інж. К. Подоляк, заступник інж. М. Міткович, секретар інж. І. Стельмашенко.

— **Задовження хліборобства.** На основі обчислень міністра земельних справ хлібороби в Польщі задовжені на 4 і пів міліярда зол., не числячи залеглостей податкових, асекураційних і суспільних. Коли до тієї суми додати ще й останні зобовязання, одержимо поверх 5 міліярдів зол. Кошти обслуги того задовження виносять коло 500 міліонів зол. річно.

— **Перший офіційний спис адвокатів.** Міністерство справедливости видало для орієнтації судів і урядів виміру справедливости перший офіційльний спис адвокатів на терені цілої Польщі. Спис обіймає 6381 адвокатів, що в дні 1. липня ц. р. фігурували у списках адвокатських лист. Значна частина, бо майже третина припадає на округу варшавської адвокатської палати, що числить 2,082 члени.

— **Шукають за протидержавними друками.** В Станиславові перевела поліція ревізії у шістьох громадян, а саме Ол. Щуровського, Ол. Ясеницького, П. Гоголя, Ст. Панашія, М. Ясінського й Ів. Недільського, шукаючи за протидержавними друками. Не знайшли нічого. М. Ясінського й П. Гоголя арештовано. — В Добрівлянах пов. Дрогобич переведено ревізії у інж. Ст. Яворського, студентів Ст. Яворського, В. Волошина, Ів. Захарії та Вол. Швадчака і Дм. Захарії. — В Косові ревідовано директора коопер. „Гуцульщина“ та дир. „Нар. Каси“ М. Войнаровського. Не знайшли нічого.

— **Про Кліматичну Стацію на Соколі.** З Товмача пише нам один громадянин: Завдяки Українському Гігієнічному Товариству у Львові користає від кількох літ рікрічно шкільна молодь середніх шкіл з кліматичної стації на Соколі коло Підлютого. Є це вакаційна оселя, де шкільна молодь (у віці від 14 літ) має змогу по цілорічних трудах серед чудової краси природи не тільки найти відпочинок та скріпити своє здоровля, але також гартувати свого духа під оглядом моральним, національним і культурно-освітнім. Головна заслуга в тім енергічної управи оселі (високо ідейних одиниць нашої суспільности), яка з великою посвятою веде взірцево повірений собі табор і має нагляд над молодю. Тому, як один з батьків, якого донька мала щастя цього року найти приміщення у згаданій оселі, почуваюся до милого обовязку поручити цю кліматичну стацію всім батькам, яким добро їх дітей лежить на серці, тимбільше, що кошти малі, а користи великі. **Один з батьків.**

— **Кара за тризуб у сурдуті.** Стрийське старосто покарало гривною 5 зол. студента Мирослава Харину рішенням 26-го серпня ц. р. за те, що „носив заборонену відзнаку „Тризуб“. Дане рішення покликується на ст. 45 Розпорядку Президента Річиспосполитої з дн. 22. III. 1928. D. U. R. P. Nr. 38. poz. 365. Наскільки собі пригадуємо досі нікого не карали у Польщі за відзнаку „Тризуба“, яку носили приватні особи.

— **Маршал Пілсудський в Заліщиках.** Дня 4. ц. м. переїхав крізь Львів марш. Пілсудський, по дорозі до Заліщик на тритижневий відпочинок. У Заліщиках замешкав у віллі дорогового інжиніра над Дністром. Тому що вілля межує з парком бар. Турнава, сполучено віллю з парком і огороджено цілу посілість плотом, замикаючи теж пляжу над Дністром на цілій довжині парку. Разом з маршалом приїхало до Заліщик 35 осіб, що замешкали в сусідніх пенсіонатах.

— **Популярні потяги до Відня.** Комітет святкування 250-літних роковин визволення Відня від турецької облоги організує з підмогою міністерства шляхів прогульки на ювилейні паради у Відні. Передбачена участь коло 2.400 осіб у трьох популярних потягах. Прогульки виїдуть з Кракова в понеділок, 11. ц. м.

— **Повінь**, яка в липні ц. р. навістила станиславівське воєвідство, знищила коло 54.000 гектарів землі. Загальну шкоду обчисляють на 6 міліонів зол.

— **Краєва хроніка.** На границі жовківського повіту напали на Володимира Зитара, що їхав ровером зі Львова до Камінки Струм. якісь опришки і побивши його, зрабували йому 250 зол. готівкою, годинник і плащ. — В Бориславі побилися через дівчину робітники, причому Тадей Горкацін пробив на смерть ножем Марі на Орфлера і тяжко ранив Йосифа Смольніцького. — У військовому захисті в Галичі знайшли трупа незнаного мужчини, що держав у руці револьвер. Самогубство доконано перед кількома місяцями.

— **„Обікрали професора“.** 60-літний гімн. професор у Станиславові Гольдблят зізнав у поліції, що два бандити вдерлися до його хати та під загрозою револьверів забрали в нього 612 зол., себто всю його місячну платню. Слідство виявило, що цей старенький професор зазнайомився з якоюсь дівчиною Ол. Ясінською та видав їй гроші на неї. Тепреже, коли вже Гольдблятова жінка мала вернутися з літнища, він боявся її та придумав бандитський напад. Ба слідство виявило далі, що цей старенький темпераментний професор попав у таку фінансову скруту через згадану дівчину, що продав жінчині дорогоцінности. Професор признався на поліції до вини.

— **Згоріло 359 возів збіжа.** На фільварку Телятники пов. Радом згоріла стодола С. Штайнгагена. Вогонь знищив 359 возів збіжа, молотільню й рільничі знаряди. Шкоду обчисляють на 30 тисяч зол.

— **Канарок образою.** Городський суд у Пйотркові засудив Хіля Волярка на місяць арешту за те, що назвав „канарком“ військового жандарма.

— **Хто кого образив?** Суд у Сопотах засудив друкаря Ільзіцера, жида, за образу судового урядника на місяць вязниці. Зустрівши Ільзіцера на вулиці, судовий урядник крикнув до нього: „На бік, прокляті жиди, ми ще не в Палестині!“ У відповідь на те Ільзіцер назвав його „німецьком свинею“. Суддя признав виновність жида, зазначуючи, що вжиття слів „німецька свиня“ означує велику образу для кожного німецького громадянина Данцігу.

— **Найшли спогади царя Миколи II.** Фінляндська преса повідомляє, нібито в Єкатеринбурзі, в домі, де тому 17 літ розстріляли родину царя Миколи II., найшли записник царя. Останні записки є з 15. червня 1917., себто на 12 годин перед розстрілом. Записник забрала більшовицька влада. Зміст записника сензаційні замітки царя про його політику перед вибухом війни.

— **„Ревізор“ Гоголя як чеська фільма з Властою Буріяном.** Спілка Мейснерфільм накручує тепер нову фільму з Властою Буріяном у головній ролі Гоголевого „Ревізора“. Режісуру фільми веде Мак Фріч. Лібрето написали Т. В. Шолик і В. Менгер, які теж створили сценарій при співпраці режісера Мак Фріча. Оконечну редакцію „Ревізора“ опрацював професор Б. Матезіюс, який студіював російські джерела, щоби „Ревізор“ був вірний щодо костюмів і постановки. Фільму почали накручувати оператор Віх 4. вересня.

— **Куди летять бузьки?** В місті Росітен у Сх. Прусії взяли були в літі ц. р. з гнізд 250 молодих бузьків. Із них 90 держать у спеціяльній стайні в Росітен, а решту 160 відіслали поспішним поїздом аж до міста Есен (Надренщина). 12. вересня всіх тих бузьків у Росітені й Есені випустять. Кожен бузько має перстень досвідної стації для птахів у Росітені, а крім того, заки їх випустять, назначать яскравою плямою, так що й у леті можна буде розпізнати тих бузьків. Це у тому, щоби їх не стріляли та щоби їх лет можна слідкувати. Стація просить тих, хто бачив би тих бузьків після 12. вересня, щоби повідомив про те стацію (**Vogelwarte Rossitten, Ostpreussen, Deutschland**) або подібну установу в своїй країні, чи природничий музей. В звідомленні подати барву плями на спідній части тіла бузьків, бодай приблизно скількість бачених бузьків, напрям лету і дату. Спроба має виявити, чи бузьки випущені в Росітені, отже в свому рідному місці, пустяться тією самою дорогою, як і старі бузьки, що кілька тижнів скорше відлетіли в вирій та чи при цьому покористуються досвідами всіх птахів. На основі досвідів розгадувати, ської птичої стації вважається ... визнаються та що молоді бузьки і без старих полетять відповідним шляхом. Бузьки з Росітен служать рівночасно як контроля для бузьків, відвезених до Есену. Східнопруські бузьки летять, як відомо з досвідів, у вирій аж на південний схід і облітають Середземне Море у східнім напрямку, а бузьки з Надренщини летять на південний захід і облітають Середземне Море через Еспанію. Спроба має виказати, як тепер будуть поводитися бузьки із східних околиць перевезені до західних околиць: чи будуть кермуватися сліпо інстинктом, який дрімає в них, чи пристосуються до зміни місця.

— **Проф. Марко Рак** (скрипка) почав лекції в музичній школі **С. Каспарек**, ул. Кохановськбго 4, тел. 55-43 вписи від 11—13. і від 16—18. 30/2

—o—

СПОРТ.

МИСТЕЦТВА У. С. С.

Мета (Львів) — Сокіл (Золочів) 1:1 (0:0). Відплатні змагання, розіграні в Золочеві. Гра в загальному вирівнана. Голя для Мети стрілив Попель. Сокіл добув свої ворота з карного. Суддя п. Сливка зі Львова, що за брутальну гру мусів виключити двох грачів.

Тризуб — Чорноморці 3:0 (1:0).

Комета — Сокіл IV 5:1 (2:0).

Дніпро — УРСК 1:0 (0:0).

В табелі веде певно Тризуб (19 п.), 2) Мета (12 п.), 3) Сокіл IV (11), 4) Дніпро (11), 5) Сокіл-Золочів (8), 6) Чорноморці (8), 7) УРСК (6), 8) Комета (5).

ЗІ СПОРТОВОГО ЖИТТЯ В КАЛУШІ

В липні і серпні ц. р. секція копаного мяча Спорт. Т-ва „Чайка“ в Калуші розіграла низку змагань з польськими та жидівськими дружинами Калуша й околиці, при чому осягнула переважно додатні висліди, що вказує на добру форму цієї дружини. На жаль, „Чайка“ одиноке українське спорт. т-во в цілому повіті, що має дружину копаного мяча. Що-правда є подекуди прояви охоти організувати такі дружини, одначе досі до ніяких конкретних вислідів не дійшло. А шкода, бо такий стан доводить до того, що чимало наших міських і сільських хлопців, не маючи де собі „копнути“, засилює чужі дружини, вибиваючися там дуже часто на чільних грачів. Найвищий час скінчити з таким станом і від вічних нарікань, що нема кому і з ким грати, перейти до активної організації футболевих дружин у повіті, якщо не хочемо поносити й дальше болючі втрати. А кому копаний мяч за дорогий, то має дешевші спорти, хочби відбиванку, яка по деяких селах починає прийматися. Безперечна в цьому заслуга секції відбиванки Т-ва „Чайка“, яка була першим пропагатором того спорту в Калуші й околиці.

При згадці про спорт. життя в Калуші не можна поминути й туристики. Крім декількох менших прогульок у близькі Ґоргани, в липні ц. р. відбулася 10-денна прогулька з Калуша до Осмолоди, а звідти горами через Сивулю, Добошанку, Хомяк, Чорногору, Буркут, Жабє до Кут. У прогульці взяли участь члени „Чайки“ д-р І. Сохацький, Ф. Біленький, Л. Бариш та гості інж. М. Мудраківна й інж. Б. Скоробогатий.

Вкінці слід згадати, що будовою ситківкового корту, який в серпні ц. р. віддано до прилюдного вжитку, наш спорт у Калуші зробив новий крок наперед.

Висліди футболеви змагань секції коп. мяча Т-ва „Чайка“ в Калуші в липні і серпні ц. р.:

12. 7. „Чайка“ (Калуш) — „Стшелец“ 2:0 (1:0).
29. 7. „Чайка“ — „Сокул“ (Калуш) 2:1 (2:0).
13. 8. „Чайка“ I. — „Гакоах“ (Калуш) 2:0 (2:0. — „Чайка“ II. — „Сокул“ 3:2 (2:2).
15. 8. „Старт“ (Рожнятів) — „Чайка“ 1:1 (0:1).
19. 8. „Сокіл“ — „Чайка“ II. 1:1 (0:0).
20. 8. „Чайка“ — „Старт“ (Рожнятів) 0:3 (0:1).

УКРАЇНСЬКИЙ СПОРТ НА БУКОВИНІ.

З черновецького „Часу“ довідуємося, що крім „Довбуша“, який має в Чернівцях власне грище і грає за мистецтво Буковини, є ще на Буковині ціла низка дрібних українських спортових дружин по місточках, а навіть по селах. Так напр. у Кіцмані засновано спортове т-во „Кармелюк“. Подібні товариства чи то при читальнях чи окремо основуються тепер у Вижниці, в Берегометі, у Садагурі (також під назвою „Довбуш“), у Шишківцях і в інших місцевостях.

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

МІЛЯНО: **Амброзіяна — Австрія (Відень) 2:1 (2:0).** Фінальові змагання за чашу середньої Европи. Австрія мала цілий час перевагу, якої не вміла використати. Ворота для італійців добули Меацца і Леварто, для віденців Шпехтль. 35.000 видців. Відплатні змагання відбудуться 8. ц. м. у Відні. Австрія мусить виграти ріжницею двох воріт, щоби добути чашу.

ПРАГА: Змагання за мистецтво: Чехіє Карлін — Славія 2:1 (!); Спарта — Богеміанс 2:2; Вікторія Жіжков — Наход 4:2; Кладно — Жіденіце 2:1; Вікторія Пільзно — Теплицер Ф. Ц. 2:0.

ВІДЕНЬ: Мистецтво: Адміра — Ф. А. Ц. 5:0; Рапід — Гакоах 2:0; В. А. Ц. — Лібертас 5:3; Донав — Віенна 3:2 (!); Спортклюб — Ваккер 3:1.

БУДАПЕШТ: Мистецтво: Уйпешті — Фебус 2:2; Гунгарія — Аттіля 5:1; Ференцварос — З. Округа 4:0; Кіспешті — Сомоґі 3:0; Офнер — Шегед А. Ц. 5:1; Бочкаі — Немзеті 6:1.

КУРС СУДДІВ.

В четвер 31. ц. м. відбудеться в домівці У. Спорт. Союзу при вул. Домініканській 11 курс суддів спортових гор. Початок: год. 19. Всі клюби обовязані вислати по кількох представників, тимбільше, що змагання за мистецтво почнуться вже 10. вересня.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Д-р Іван Німчук: УКРАЇНЦІ І ВІДСІЧ ВІДНЯ 1683 РОКУ. В 250-ліття великої історичної події. З 3 ілюстраціями в тексті. Львів 1933, стор. 60, 8°. Ціна: 1 зол.

Ця актуальна публікація, що вийшла відбиткою з „Діла" з деякими дрібними доповненнями, появляється саме в пору, бо з уваги на роковини визволення Відня може стати неодному в пригоді. Зокрема буде вона доброю лектурою для студіюючої молоді, для голосного читання по читальнях і для поповнення наших бібліотек. Вартість книжки підносять знимки Кульчицького враз із його оригінальним підписом, його першої каварні у Відні і його памятника. Дешева ціна повинна сприяти поширенню книжки, яка на це вповні заслуговує. Замовляти в усіх українських книгарнях у Львові та в Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10.

Осип Турянський: СИН ЗЕМЛІ. Повість. Дві частини. Львів, 1933. „Українська Бібліотека", ч. 8. Накладом І. Тиктора.

В. Кархут: ГОМІН ЗПОЗА НАС. Нариси з життя звірят. В-во „Вогні", Львів, 1933. ст. 76.

Д-р Микола Пушкар: НАЙМОЛОДША ПАМЯТИЛІЗАЦІЯ ШЕЛЕСТІВОК В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ. Варшава, 1933. „Праці Українського Наукового Інституту", ст. 100.

Іван Зубенко: МАРУСЯ ОРЛІВНА. БИЗЮКІВНА. ЛЕСЯ. Образки з Великої України. Коломия 1933. „Народня Бібліотека", ст. 32.

Яросл. Мандюкова: ЖАРТИ ДЯДЬКА ЛЕСЬКА. Гуморески. Коломия 1933. „Народня Бібліотека", ст. 32.

З. З. Кирилович: БИСТРЕНЬКИЙ. Оповідання. Коломия 1933. „Народня Бібліотека", ст. 32.

Ф. Раковецький: СМІЙСЯ, ХОЧ БІДА. Часть І. Коломия 1933. „Народня Бібліотека" ст. 16.

ДОМОВИЙ ЛІКАР, уложив Н. Н. Коломия 1933. „Народня Бібліотека", ст. 56.

ЖУРНАЛИ:

ПРОМИСЛОВО-ТОРГОВЕЛЬНИЙ ВІСТНИК, Варшава, серпень 1933, ч. 2. Зміст: О. Васинчукова: Овочеві перетвори. Евген Чехович: Експорт — імпорт. Т. М.: Техніка і народній промисл. К. Стецький: Відміни озимих збіж. Ген: Опера „Ой". Господарчо-торговельна хроніка. Л. Лукасевич: Словничок торговельних виразів.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ, Львів, серпень 1933. ч. 1.

НОВА ХАТА, журнал для плекання домашньої культури, вересень, 1933. ч. 9. Зміст: Надійка: Соняшники й жоржини. Н. Селезінкова: Враження з дороги до Льондону. Е. В-ка: Остодір. С.: Курси подружнього щастя. Надійка: Вертаємо. Ганна: Квасимо ярину. К.М.: Нові книжки. З. К.: Чому тріскають слоїки й пляшки. Огородник: Дещо про гіяцинти. Ріжні вісти. Гачковала шапочка. З нашого досвіду. Приписи. М. Дазе: Лялечка на східцях.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ. Місячник. Рік IX. ч. 7—8 за липень-серпень 1933. Зміст: Ст. Босий: Минуле України на марках. — С. Шрамченко: Українські марки в Бесарабії. — М. С-кий: Найдорожчі марки світу. — Др І. Турин: Східна Европа на ВІПІ. — В. Зоннеберг-Федоровський: Повітряна пошта СРСР. — М. Секретар: Ще про історію марок ЗУНР. — Нові марки. — Дрібні вісти. — Критика і бібліографія.

ДЗВІНОЧОК, часопис для українських дітей. ч. 9. Львів, вересень.

ВІДРОДЖЕННЯ, ілюстр. орган українського протиалькогольного і протинікотинного руху. Львів, серпень ч. 8.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, вересень, ч. 9. 1933.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 6. IX. год. 7.30 веч. „Фройляйн Доктор".
Четвер, 7. IX. год. 7.30 веч. „Фройляйн Доктор".

Театр Ріжнородностей.

Середа, 6. IX. год. 7.30 веч. „Неприятелька" ком. в 3 діях Антоана.
Четвер, 7. IX. год. 7.30 веч. „Неприятелька".

Кіна.

АДРІЯ: „Світла та блески цирку".
АПОЛЬО: „14-го липня".
АТЛЯНТИК: „Син минохіть".
КАСІНО: „Остання цариця".
КОПЕРНИК: „Прощання зі зброєю" (Ґері Купер).
КОЛІСЕЙ: „Жінка камелеон" і ревія „Ярмарок сміху".
МАРУСЕНЬКА: „Прощання зі зброєю" (Ґері Купер).
МІРАЖ: „Акселя", „Кіноманяк" (Гар. Льойд).
МУЗА: „Королева скорости".
ПАЛЯС: „Адютант його Величности" Власта Буріян).
ПАН: „Гальо Париж! Гальо Берлін!" і ревія (виступ львівських артистів).
ПАСАЖ: Том Мікс „Мій приятель король".
СТИЛЕВЕ: „Люди в готелі" і ревія „Поворот соломяних вдівців".
ХИМЕРА: „Пісня ночі" (Я. Кепура).
УТІХА: „Бестер жениться" та ревія.

Закордонне радіо.

Середа, 6. вересня 1933.

Мор. Острава (263,8) 12.30 Військ. орхестр; **Братислава** (279,3) 11.05 Концерт; **Бреслав** (325) 17.55 Камер. музика; **Міляно** (331,4) 20.30 „Веселий мужик" оп. Лео Фалля; **Брно** (341,7) 21.05 Концерт; **Ляйпціг** (389,6) 21.15 Клас. симфонії; **Берлін** (419) 17.45 Пісні; **Білгород** (429,7) 22.00 Пісні; **Рим** (441,2) 20.30, 21.45 Концерт; **Відень** (518,1) 17.25 Суч. австр. композитори, 19.00 Музика до казок 1001 ночі; **Будапешт** (550,5) 16.45 Пісні, 21.40 Фортепян; **Харків** (937,5) 9.00, 18.00 Концерт, 13.50 [illegible], 15.30 Сцен. артисти при мікрофоні, 18.00 Популярна музика.

Четвер, 6. вересня 1933.

Братислава (279,3) 12.30, 18.25 Концерт; **Бреслав** (325) 17.50 Пісні, 20.00 Веселий концерт; **Міляно** (331,4) 20.30 „Сакунтала" оп. Альфана; **Штутгарт** (360,6) 21.30 Фортепян; **Білгород** (429,7) 16.00, 18.55 Пісні; **Рим** (441,2) 17.15 Солісти, 20.15 Спів: Белючі (сопран); **Відень** (518,1) 19.00 Оп. музика, 20.45 Симф. концерт; **Будапешт** (550,5) 17.30 Пісні; **Харків** (937,5) 9.00 Гумор, сатира, 13.50 Рос. нар. музика, 15.00 Етногр. концерт для молоді, 19.45 Симф. концерт із Української Фільгармонії.

Львівське радіо.

Середа, 6. вересня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція; 12.05, 12.35 Концерт; 14.55, 15.15, 16.00, 19.05, 22.40 Грамофон; 15.25 Господарський комунікат; 17.00 Відчит; 17.15 Солісти, музика, спів (Врага, бас); 18.15 Кохання Собіського; 18.35 Словацькі, хорватські, сербські, боснійські та герцеґовинські пісні, відсп. Ільона Барди-Брізенмайстер; 19.40 „Зрада" новеля; 20.00 Фортепян; 21.10 Легка музика; 22.00 Відчит в есперанто; 22.25 Спортові вістки.

Четвер, 6. вересня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція; 12.05, 12.35, 14.55, 15.15, 15.50, 22.45 Грамофон; 15.25 Господарський комунікат; 15.35 Збіжева біржа; 16.15 Для дітей: „Праця"; 16.30 Дуети (Дудичівна, сопран, Йос. Королькевич, баритон); 17.00 Камер. концерт; 18.15 Кохання Собіського; 19.15 Битва під Віднем; 19.45 „В огороді Собіських і Жовківських"; 20.00 Авд. з нагоди нац. свята Бразилії; 20.40 Веч. денник; 20.50 Фейл.: „Справа леді Четерлі"; 21.00 Концерт орхестри; 22.30 Спортові вістки.

БІРЖА.

ДОЛЯР.

На приватнім доляровім ринку небагато трансакцій по курсі 6.18. В міжнародній реляції нотували доляр 6.17 і пів. Банк Польський платив 6.10 зол.

ВАРШАВСЬКА БІРЖА.

Трансакції. Продажа. Купно.

Берлін 213.10, Льондон 28.17, Париж 35.02, Швайцарія 172.68.

Марка німецька 211.00, фунт анґл. 28.16, зол. доляр 9.04.

ЗБІЖЕ.

Ціни льоко Підволочиська:

Пшениця дверська з 1933	19.25—19.75
Жито з 1933	12.50—12.75
Овес з 1933	10.00—10.50
Кукурудза краєва	20.50—21.00
Гречка на мливо	17.00—17.50
Висівки пшен.	5.50— 5.75
Мак синій	60.00—65.00

Ціни льоко Львів:

Пшениця львівська 1933	20.75—21.25
Жито з 1933	14.00—14.25
Овес з 1933	11.50—12.00
Висівки пшен.	5.75— 6.00

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Сердечно дякуємо всім, хто морально або матеріяльно піддержав нас у часі 5-ти тижневого слідчого арешту в Бібрці, зокрема всім Високоповажаним Паням, що сердечно опікувалися нами. Щиро дякуємо Високоповажаним Панам Меценасам д-р Дудикевичеві, д-р Кульчицькому, д-р Шевчукові і д-р Шухевичеві за ласкаву інтервенцію в часі слідства. — **Волод. Габрусевич, Евген Качмарський, Володимир Гуцал.** — Бібрка, дня 3. 9. 1933.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". ... Ринок 10.